

Jan Kristofori patří mezi umělce, kteří dosáhli věhlasu a uznání i v mezinárodním měřítku. Jeho život byl protkán mnoha zvraty, mnoha cestami i návraty, dvěma emigracemi. V pracovních táborech totalitního systému poznal, co znamená nelidskost, bída a utrpení. Poznal hodnotu lidských práv a zákonů, která chrání lidský život. Podařilo se mu zanechat stopu, cestu návratu k lidskosti v našem konání a originalitě v umění, které bude ceněno i mnoha dalšími generacemi.

Narodil se v roce 1931 v Mukačevu na Podkarpatské Rusi. Obecnou školu navštěvoval v rodném městě v letech 1937-1940, gymnázium v maďarském Miskolci v letech 1941-1944. V témže městě se ještě učil na uměleckoprůmyslové škole. Jeho otec dostal v roce 1946 v českých Přísečnicích statek po Němcích, a tak navštěvoval Jan ještě keramickou školu v Bechyni a porcelánku v Klášterci nad Ohří. Po roce 1948 byl však pro své názory z této školy vyloučen. V té době hledaly Pojizerské bavlnářské závody v Semilech učně pro nový obor „sítotisk v textilním průmyslu“. Jan Kristofori se stal výtvarníkem podniku. Za ilustrování a šíření politických letáků na obranu perzekvovaných kněží na Semilsku byl odsouzen na deset let. Sedm let strávil v jáchymovských dolech a v Příbrami, zbytek v kasárnách PTP.

První kresby zveřejnil v roce 1960 v Divadelních novinách, první výstavu s hudební tematikou měl v pražském Divadle hudby. Ve své tvorbě byl značně ovlivněn informelem 60. let, výtvarnou inspiraci nacházel v hudbě, zejména v jazzu. Vytvářel první strukturální objekty s jazzovou tematikou. Přes zákaz provozovat veřejnou činnost dostával nabídky k ilustracím, v roce 1961 obdržel 3. cenu nakladatelství Mladá fronta za původní grafickou tvorbu. Od roku 1962 spolupracoval s libereckou skupinou architektů SIAL. O dva roky později měl zahraniční výstavu „Současná kresba“ v Berlíně. Výstava „Moderní jazz v plastice“ byla krátce před zahájením zakázána.

V polovině 60. let se začal umělecky prosazovat i v zahraničí. V roce 1966 se zúčastnil výstavy v Kunsthalle Netzel ve Worpsswede, podílel se na výtvarné podobě čs.

pavilonu na EXPO v Montrealu. V roce 1967 se účastní mezinárodních soutěží a dostává ceny za navrhované objekty. V mezinárodní architektonické soutěži o vzhled fasády pro veřejnou budovu v Cottbusu v NDR dostal 2. cenu.

Po okupaci Československa sovětskou armádou v roce 1968 jej jeho aktivity a nástup normalizace donutily v roce 1969 k emigraci. Usadil se v norském Oslu, ale žil také ve Švýcarsku. Stal se ilustrátorem v norském nakladatelství Bokklub a začal pracovat na malířském cyklu *Lidská práva*. Cyklus je volně inspirován Všeobecnou deklarací lidských práv. V obraze *Svoboda?* maluje Kristofori apokalyptickou cestu z martýria lidského utrpení ke svobodě, když se otvírají těžká vrata a mučené lidské bytosti k nim směřují jako ke spáse. Snad právě martýrium označuje nejvěrněji Kristoforiho symbolickou vizi o směřování člověka a lidstva ke svobodě. Od roku 1970 jeho malířská tvorba osciluje mezi dvěma póly – symbolickým expresionismem a metafyzickou malbou. V roce 1971 měl ve Skandinávii první výstavu, převážně s hudebními tématy. Vystavuje také v Jazzkeller v Aarau ve Švýcarsku a zúčastňuje se bienále v Lublani. Na pozvání italského svazu umělců se účastní „Concorso Internazionale di Pittura – Italia 2000“, kde dostává 3. cenu a ocenění Coppa Banco di Italia za obraz *MLčení*. V roce 1973 pomáhá zřizovat první českou galerii v exilu – Galerii O. Krause ve Švýcarsku.

V dalších letech pracuje na cyklu *Lidská práva*, účastní se řady výstav ve Švýcarsku, USA, Norsku, Itálii, Francii i západním Německu. Obdržel řadu ocenění a v roce 1975 získává norské občanství. V dalším roce byla v Oslo v Národní galerii zahájena první výstava cyklu obrazů *Lidská práva*. Na výstavách v Norsku, ve Švýcarsku a v Německu dostává několik cen a doktorát honoris causa. Výtvarně spolupracuje s exilovým scénografem I. Hružou. V těchto letech také pracuje na modelu české národní kaple ve Washingtonu, který se však nerealizoval, i když přinesl zcela netradiční pojetí stavby.

V roce 1980 dostává další doktorát honoris causa a zlatou medaili italské akademie. Vznikají cykly *Hledání světla – hledání pravdy*, *Imaginární dopisy*, *Orwell*, *Franz Kafka* a řada knižních ilustrací. V USA dostává zlatou medaili za cyklus *Čas*. V cyklu obrazů *Čas* se vrací k motivu pendlovek a figurální kresbě – vypráví epické příběhy o „časování“ lidské existence. Umí symbolizovat dějinná dramata. Zajímavou

myšlenkovou kategorií je u Kristoforiho prostor. Nikoli jen ve smyslu kompozice, ale filozoficky: ukazuje dimenzi nekonečna. Uvažuje nad nekonečnou cestou člověka, v obraze *Vlak s dlouhodobým zpožděním* vedou koleje z nekonečna do nekonečna. Objevuje se též symbol dveří, jimž přiřkládá osudový význam, symbol schodiště jako výtvarný znak, který vyslovuje hlubokou filozofickou myšlenku o lidské existenci, o tajemných vzestupech a sestupech, o úniku člověka směrem ke světlu atd. Myšlenka Genesis prošla v díle Kristoforiho mnoha proměnami.

V těchto letech se zabývá také tvorbou koláží. Je pro něj typické, že na rozdíl od jiných známých výtvarníků není pro něj prioritní vyhledání objektu, na který by vymýšlel koláž, ale naopak z podvědomého výběru materiálu a z volných představ jde k objektu. Surrealistický typ koláže u Kristoforiho – plošné i trojrozměrné, často v duchu dadaistické hry – je i určitou polemikou s iluzivností. Do jeho tvorby objektového umění patří také „skříňky“ jako výtvarné objekty ze světa snů a podvědomých sběratelských vášní nebo „artist’s books“, knihy jako originální díla, která může divák rozvírat do prostoru.

V roce 1985 energetická komise OSN volí Kristoforiho symboly pro vodní, plynovou, sluneční, větrnou, uhelnou a biologickou energii pro celosvětové používání. V dalším roce připravuje Kristofori kromě výstav a ilustrování knih také knihu politických karikatur *Němý výkřik* s I. Steigerem, C. Jelínkem, K. Trinkewitzem a P. Taussigem.

V roce 1989 se vrátil do Prahy. Organizuje četné výstavy, ilustruje knihy E. Kishona, J. Hořce, L. Svobody. Spolupracuje s Čs. rozhlasem a televizí, pro Čs. rozhlas natočil pořad **Pojďte si hrát za ostatný drát**. Kreslí předvolební karikatury. Po dlouhé přestávce v emigraci se opět vrací k sochařství a tvoří barevné volné plastiky v prostoru. Komorní lettristické sochy navazují na estetiku lettrismu, který obnovil vztah obrazu a písma. V roce 1991 dokončuje cyklus o W. A. Mozartovi a natáčí s filmovým a televizním studiem Fronda pro Čs. televizi první dokumentární film. V dalších letech vytvořil cykly *Doteky* a *Stíny*. Vystavuje také v SRN, Švýcarsku a v Mexiku. Připravil knihu o Texasu a cyklus obrazů o New Orleansu a jazzu. Pro Lyru Pragensis vytvořil triptych *Faust*. Dílo Jana Kristoforiho je zastoupeno ve sbírkách významných muzeí

celého světa, právě tak jako ve sbírkách mnoha soukromých obdivovatelů jeho malířského stylu a osobnosti.

V roce 1995 byl Kristofori zvolen prezidentem Lyry Pragensis. Stal se také členem Sdružení pražských výtvarných umělců – malířů. Roku 1997 otevřel ateliér VOX HUMANA, kde pořádá setkání s významnými osobnostmi českého kulturního života a stává se pořadatelem Bienále mladých VOX HUMANA. Sdružení každoročně uděluje cenu za filmové televizní dílo propagující lidskost.

Na dovolené v Dominikánské republice u Kristoforiho jako následek desetiletého pobytu v uranových dolech propukla nemoc, které 23. března 2004 podlehl. Ve věku nedožitých 73 let odešel mezinárodně uznávaný malíř, ilustrátor, spisovatel, člověk plný lidskosti a přirozené noblesy.